

Een exclusief bezoek aan de gevangenis van Leuven Centraal

De ijzeren grill valt log in het slot. Nu pas kan de volgende deur geopend worden. Een metaaldetector scheidt het kaf van het koren. Moeilijk is het om binnen te komen in Leuven Centraal, nog moeilijker om er buiten te raken. De laatste ontsnapping dateert alweer van december 2000", vertelt gevangenisdirecteur Guido Verschueren. Sindsdien is er geen gedetineerde nog het hazen-gekozen. "Daar zal ons opendeurbekker voor iets tussen zitten. De gedetineerden lopen meestal vrij rond, mogen rennen, sporten en deelnemen aan allerlei vormingsactiviteiten. Of dat een risico is, het gros van de veroordeelden probeert er ook maar gewoon het beste van te maken, hoor."

De gevangenis van Leuven Centraal dateert van 1860 en is een prototype van het Ducpétiauxmodel: een cellulaire gevangenis in de vorm van een ster met vleugels. In het midden van de ster zitten bewakers in een doorzichtige koker. Dit uitzicht geeft op alle vleugels. "De star van 1976 was cruciaal voor de gevangenis", aldus Verschueren. "(geanimeerd) naar van onze eigen Franse Revolutie. We legden de gevangenen het werk neer volgens de cipiërs. Even later werd de hele beleid omgegooid en werd gekozen voor open deuren." Slechts een handje gedetineerden zit op eigen verzoek of op tuchtsanctie wel vast achter de tra-

■ Veel gevangenen hebben een vogelkooitje in hun cel. 'Dat brengt wat leven in huis, hé. Kanaries, parkieten en kleine dwergpapegaaitjes zijn toegelaten, de rest niet.'

'Altijd een

is een huis van bewaring, waar in elke cel enkel mensen verblijven die tot lange straf veroordeeld zijn. Geen straf: 110 veroordeelden hebben minstens één moord op hun geweten. Ter ontlasting van de overbevolkte gevangenis

penitentiaire instelling. "Soms zien we de peuters opgroeien tot mannekes van tien, dertien jaar."

De Roefelzaal is de bezoekersruimte voor kinderen. De bontgekleurde tafeltjes, de glijbaan en het speelhoekje doen den-

thuismatch, nooit op verplaatsing'

'Leuven Centraal is een driesterrenhotel', zegt men soms smalend. Het open-deurregime van de gevangenis spreekt tot de verbeelding. Na de ontsnapping van 28 gedetineerden uit het arresthuis van Dendermonde klinkt de roep om een strenger straffeleid almaar luider. 'Mensen vergeten dikwijls', zegt veroordeelde Peter ernstig, 'dat die jarenlange vrijheidsberoving op zich al een loodzware straf is.'

DOOR MARJAN JUSTAERT / FOTO 'CIA JANSEN

teur het uitdrukt.

Nog hoger dan boeken prijkt sport in de favoriete *to do*-lijst van de gedetineerden. "Sport is een uitlaatklep voor hun frustraties, maar bovenal een manier om te tonen wat ze waard zijn. Gedetineerden houden van competitie. We hebben dan ook krachtmetingen in van alles en nog wat: van darts tot petanque, volleybal en voetbal. 's Zomers komen er twee keer per week ploegen van buitenaf om onze jongens uit te dagen", zegt Verschueren. *Try them out*: de voetbalploeg van Leuven Centraal hakte zopas de spelers van De Lijn in mootjes met 6-3. Nu, ze spelen dan ook stevast een thuismatch, op verplaatsing gaan zit er niet echt in.

"De topuitdaging is de jaarlijkse halve marathon. Op de binnenplaats, in rondjes van 170 meter, lopen de deelnemers 21 kilometer. Om de 30 rondjes wisselen ze van richting. Een geweldige belevenis."

Tekort aan werk

In de acht werkhuizen van Leuven Centraal wordt ijverig gezaagd en geboord. Het gemiddelde maandloon in de gevangenis? Tweehonderd euro. "We

hechten veel belang aan werk, vorming en ontspanning. Niet het minst omdat gedetineerden vaak onvermoede interesses ontdekken om zich op een constructieve manier te uiten. Vaak beoefenen ze de hier opgepikte hobby de rest van hun leven", vertelt de directeur. "Onze grote bezorgdheid is evenwel dat er momenteel veel te weinig werk is. De veroordeelden moeten soms negen maanden tot een jaar wachten vooraleer ze aan de slag kunnen, en dat leidt tot frustraties. Helaas kunnen wij van hieruit de markt niet sturen, want het zou mooi zijn dat de vraag naar de bij ons vervaardigde producten opnieuw zou stijgen."

In afwachting van vast werk houden de meesten zich bezig met vormingsactiviteiten. Naast sporten, schilderen en gitaar- of computerlessen is de toneelgroep populair. Tijdens de winter repeteren de gedetineerden maandenlang aan een avondvullende voorstelling. "Voor de vrouwenrollen doen we een beroep op dames uit het liefhebberstoneel. Vroeger speelden de gedetineerden alle rollen, ook de vrouwelijke personages. Tja, je begrijpt dat je naam dan gemaakt is (*lacht*). Het schouwspel is altijd een komisch stuk. Er

is al drama genoeg hier."

"Legendarisch", gaat Verschueren verder, "zijn ook de optredens van de Leuven Centraal-band. Ze hebben al twee cd's uitgebracht. Elk jaar treden ze op tijdens de zomerbarbecue, in het gezelschap van echte sterren."

Gevangenisbaby

Een dubbele deur geeft toegang tot een klein kamertje, waar een blauw zetelbed het voornaamste meubelstuk is. 'Gebruik matras en hoeslaken verplicht' staat erbij. Guido Verschueren glimlacht. "Iedereen heeft zo zijn behoeften, niet? Sinds augustus 2000 kunnen de veroordeelden hier ongestoord bezoek ontvangen. Maximaal één persoon, twee uur lang, drie keer per maand." De directeur kan het niet laten om de gedimde wandlampen te demonstreren. Vervolgens wijst hij ons op de boxen in de hoek. ("*schalks*) En wie een goede band heeft met de cipers, kan zelfs een cd'tje naar keuze aanvragen om de visite wat op te fleuren."

Ja hoor, er is weer een gevangenisbaby op komst. Onlangs werd er zelfs eentje gedoopt door de aalmoezenier van de

ken aan een IKEA-catalogus, opdat de kindjes graag op bezoek zouden komen bij de papa". Julien komt erbij staan. De gedetineerde is al jaren verantwoordelijk voor de opvang van de bezoekers. Hij staat te popelen om de deur van de wachtkamer te openen. "Er zullen weer heel wat nieuwe schatjes bij zijn", grijnst hij.

Na ieder bezoek wacht de gedetineerden een lijfcontrole. Hokje in en kleren uit. Niet dat er nog veel nagelvijlen in de broekzakken verdwijnen, maar drugs is wel degelijk een probleem. "Dat is zo in alle gevangenissen", zucht Verschueren. "Wie betrapt wordt met drugs, gaat minstens een maand naar de geïsoleerde sectie."

Cachot

11.45 uur. Schafttijd. Meteen na de telling klikken de metalen sloten een voor een open en komen de gevangenen naar buiten met een bord in de hand. Op het menu: pompoensoep, kippenbiljetjes met rijst en currysaus en een sinaasappel als dessert. In lange rijen wachten de gedetineerden voor de zelfbedieningstafel op het einde van hun gang. Wie het middagmaal niet lust, kan in zijn cel gerust iets anders klaarmaken.

De cellen zijn klein maar praktisch ingericht. Buiten de eigenlijke cellulair bevinden zich nog een paar strafcellen of cachotten. In de donkere, primitieve hokken ligt niets behalve een stuk schuimrubber met een rafelige deken erop. Verschueren: "Hier komen enkel gedetineerden terecht die geweld gebruiken tegenover het personeel. Of, wat ook af en toe gebeurt, op hun eigen verzoek. Sommigen voelen zich zo opgejaagd, schuldig of gefrustreerd dat ze een paar uur of dagen geïsoleerde ontbering verkiezen boven het gemeenschappelijk leven."

Het 'verlichte' opendeurbeleid mag dan wel doorgaan als "een verademing na het ancieen regime", Leuven Centraal kon je bezwaarlijk een driesterrenhotel noemen. Het is en blijft een gevangenis. "Eentje waar de dag om zes uur 's morgens begint", besluit Peter. "En om tien over acht 's avonds eindigt. Dan gaan de cellen onherroepelijk dicht en zijn we aangewezen op onszelf en op de vier muren van onze kleine cel. Dag in, dag uit. (*still*) Of liever: jaar in, jaar uit."